

Familie- og kulturkomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres referanse

Vår referanse
11/00553-56

Vår dato
11.03.2014

FOs innspill vedr representantforslag om å videreføre samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor, og om egne anbudsrunder for ideelle organisasjoner innen barnevernet

Fellesorganisasjonen (FO) organiserer nær 27 000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Mange av medlemmene våre arbeider med utsatte barn og unge, blant annet i institusjonsbarnevernet.

FO mener regjeringen er på rett vei når den signaliserer en videreføring av samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor. Ideelle organisasjoner er sentrale aktører innenfor barnevernet og institusjonsomsorgen, og et viktig supplement til det offentlige. De har ofte lang og bred erfaring med å utforme varierte og differensierte tilbud innenfor barnevernet. I tillegg har de ofte virksomheter med høy faglig kompetanse, og tariffavtaler tilsvarende det offentlige. Dette er faktorer vi mener er viktige krav til virksomheter som skal tilby utsatte barn og unge trygg og utviklende omsorg og støtte, fordi det er med på å underbygge stabilitet og kvalitet i tilbudet.

Det har hersket tvil om hvordan de ideelle aktørene skal kunne fortsette å drifte slik de har gjort, fordi regjeringen ikke har villet tilgodese de ideelles særskilte plass i barnevernet. FO registrerer at viktige og tradisjonsrike ideelle organisasjoner, som Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen velger seg ut av Virke, blant annet for å redusere pensjonskostnadene for å være konkurransedyktige. Dette er svært alvorlig for arbeidstakernes trygghet og rettigheter, og vil ramme kvaliteten i tilbudet. For å hindre at de ser seg tvunget til dette, er det viktig at det nå lages et system som fremmer aktører som prioriterer kompetanse, forsvarlig bemanning, og samtidig ivaretar barn, unge og ansatte. Vi mener det er svært uheldig hvis de ideelle skal måtte sette ned sitt kvalitetsnivå for å kunne overleve. Mest uheldig er det for barn og unge som i dag og i fremtiden trenger trygghet, stabilitet og kontinuitet i omsorgen.

Når regjeringen nå signaliserer at de vil videreføre samarbeidsavtalen med de ideelle, håper vi det betyr at det ideelle innslaget i barnevernet er sikret også fremover, og at man finner gunstige løsninger på pensjonsspørsmålet.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Faglig kvalitet og ansattes trygghet

Prinsipielt bør velferdstjenestene finansieres, eies og drives av det offentlige. Når det offentlige velger å bruke andre aktører, må det være det offentliges ansvar å sørge for at tjenestene har høy kvalitet, at de er differensierte og at de er tilgjengelige for alle. Dette er viktig for å sikre gode tjenester samt å ha demokratisk styring og kontroll over dem.

FO mener at konkurranseutsetting av offentlige tjenester medfører svekkede muligheter for demokratisk styring og kontroll. Anbudsrunder fører til dumping av priser på tjenestene. Dette medfører dårligere lønn, dårligere pensjonsavtaler, samt turnuser som ikke er hensiktsmessige for de ansatte.

FO mener dagens arbeidsmiljølov er tilstrekkelig for å inngå alternative arbeidstidsordninger. Paragraf 10-12, 4. ledd sikrer at arbeidstidsordningene som inngås ivaretar medbestemmelse for alle ansatte og ansattes helse, er tilpasset barn og unge, er faglig forsvarlige og hensiktsmessige. Midlertidig forskrift om medleverordninger i institusjoner må derfor fjernes eller endres.

Det vil også være viktig at vilkårene for avtaler om drift av velferdstjenester gjør det umulig å ta ut profitt. Det må komme klart frem hva som må ligge til grunn for å kunne drive velferdstjenester, som lønns- og arbeidsvilkår, pensjonsvilkår, krav til kompetanse og bemanning, samt klare regler for investeringer i ny eiendom, opprettelse av datterselskaper osv.

FO mener at fagorganisering og faglige rettigheter er grunnpilaren for et velfungerende og godt arbeidsliv, og er også et viktig grunnlag for en velfungerende velferdsstat. Det er derfor viktig at krav om gode lønns- og arbeidsforhold sikres og kontrolleres av oppdragsgiver i alle virksomheter som driver velferdstjenester. FO er kjent med at ikke alle ideelle og frivillige organisasjoner har tariffavtaler, og mener det må settes som vilkår at oppdragstagerne skal inngå tariffavtaler med sine organiserte ansatte.

Når det gjelder barneverninstitusjoner må det også stilles kompetansekrav. FO mener at det bør være minimum 80 % med barnevernfaglig/sosialfaglig kompetanse i alle barneverninstitusjoner. Dessuten at både leder og stedfortreder minst skal ha treårig barnevernfaglig/sosialfaglig bachelor som grunnutdanning, samt en tilleggsutdanning i administrasjon og ledelse inkludert i eller i tillegg til en master.

Et institusjonsbarnevern til barn og unges beste

Institusjonsbarnevernet bør utvikles med fokus på stabilitet, noe som ikke kjennetegner konsekvensene av konkurranseutsetting. Samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor bør legge til rette for et mer stabilt barnevern, med demokratisk styring og kontroll. Dette er til barn og unges beste. Profitt og kommersialisering hører ikke sammen med hva som er til det beste for barn og unge. Derimot vil demokratisk styring og sikring av faglighet, kvalitet og stabilitet være til det beste for barn og unge som tas vare på av barnevernet.

Markedsorienteringen er allerede kommet langt i barnevernet. Private kommersielle og ideelle aktører driver omtrent 50 % av barneverninstitusjonene, uten at dette i utgangspunktet var faglig eller politisk villet. Drivkraften har, slik FO ser det, vært markedsorienteringen. Økonomi og juss synes å ha forrang foran barnevernfaglige vurderinger om kvalitet. Videre er det ulike systemer som gjelder for offentlige, ideelle og private aktører knyttet til lønns- og arbeidsforhold, pensjon, arbeidstid, kompetansekrav mv. Som følge av stor grad av ulikhet, som er en utfordring i seg selv, har den faglige dialogen mellom aktørene blitt redusert, og alle kjemper for å overleve.

Markedslogikk og anbudspraksis er påtvunget et felt, som skal ivareta de mest sårbare blant oss. Mulighetene for utvikling av et helhetlig og trygt barnevern forringes. En god barneverninstitusjon bygges opp gjennom langsiktige og trygge vilkår. Ansatte som har utrygge jobber og institusjoner som må jobbe ut fra kortsiktige planer lar seg ikke forene med den tryggheten som er en faglig nødvendighet for å sikre barn og unge faglig forsvarlig omsorg og behandling. Institusjonsbarnevernet må bygges med høy faglig kompetanse.

En av de viktigste velferdspolitiske oppgavene er å sørge for at barn og unge som av ulike årsaker må flytte fra sitt opprinnelige hjem får en god oppvekst. Det offentlige overtar et omsorgsansvar, som må kunne defineres som "utøvelse av offentlig myndighet". Det er et svært alvorlig ansvar det offentlige tar på seg. Vi vet at mange barn og unge under offentlig omsorg ikke har fått oppfylt sine rettigheter, og dette ansvaret må staten bære uavhengig av hvem som drifter barnevernsinstitusjonene. Derfor må systemet ved bruk av andre aktører sikre faglig forsvarlighet.

Nødvendig med et forutsigbart barnevernssystem

Barnevernssystemet er på mange måter fragmentert. Særlig i tiltaksarbeidet stilles det noen ganger spørsmål ved om barn tilpasses tiltak, i stedet for at tiltak tilpasses barna. Samtidig kan det se ut som alle typer barneverninstitusjoner må kjempe for sin eksistens, selv om samfunnsoppdraget er gitt og må løses.

Med nytt EU-direktiv for anskaffelser kan barnevernet få et enda større innslag av markedslogikk. Det er derfor på høy tid å se på hvordan systemet fungerer i en større sammenheng. Bare slik kan alle aktører innenfor institusjonsfeltet ytes rettferdighet. Ikke minst er oppbygging av et godt system for hele institusjonsbarnevernet et gode for de barn og unge som trenger det. Storting og regjering må sikre at det offentlige selv innehar kompetanse og virkemidler for å drive innovativ praksis, slik at de kan få brukt ressursene i eget og andre aktørers apparat på en best mulig måte. Dette handler om penger, men ikke minst om å tørre å regulere et felt mer samordnet enn det som er situasjonen i dag.

Ved utgangen av 2012 var det 1.279 barn og unge plassert i barneverninstitusjoner, og andelen barn har holdt seg relativt stabil de siste årene. Bufdir har ansvar for fag og kvalitet i barneverninstitusjonene. Politikerne har ansvar for rammebetingelsene, men legger også andre føringer som får konsekvenser for innhold og kvalitet. Stortingsmeldingen, Prop 106 L, om

barnevernet ble fremlagt våren 2013 og sa følgende om barneverninstitusjonene:

”For noen barn er det best å bo på institusjon i en kortere eller lengre periode. Barneverninstitusjoner er derfor en nødvendig del av barneverntilbudet. Tilbudet skal være likeverdig og differensiert med god kvalitet, tilpasset den enkeltes behov.”

Og,

”Institusjonstilbudet skal bidra til å gi barn trygge rammer, utviklingsmuligheter, økt livskvalitet og varige, positive endringer i livet deres. Dette betyr at barna skal bli hørt og sett, bli tatt vare på, møtt med omsorg, stabilitet og forutsigbarhet. Tilbudet skal være tilpasset det enkelte barns behov.”

Utviklingen av barneverninstitusjoner må underlegges en større grad av strategisk og politisk styring. Uten dette risikerer vi fortsatt at kommunene må forholde seg til et uforutsigbart institusjonstilbud. Det er også uforutsigbart for alle aktører, og deres ansatte, som mener de har noe å bidra med i barnevernfeltet. Mulighetene for å dekke det enkelte barns behov vil som følge av dette bli dårligere.

Vi stiller derfor spørsmål ved regjeringens signaler om at institusjonsbarnevernets utfordringer i stor grad løses ved å åpne opp for enda flere private barnevernsinstitusjoner. Argumentasjonen for dette er at dette øker kapasitet og den enkeltes valgfrihet. Men fremmer dette kvalitet? Underbygger dette demokratisk styring og kontroll over viktige velferdspolitiske oppgaver? Hvordan sikrer dette en innovativ utvikling av institusjonsbarnevernet?

FO ønsker å bidra til videreutvikling av institusjonsbarnevernet, og vi mener at det skjer best gjennom grundige analyser som ender ut i et forutsigbart system for hele tilbudet innenfor institusjonsbarnevernet. Vi mener en slik analyse må komme før vi endrer dagens system. Og i dagens system har samarbeidsavtalen mellom ideell sektor og staten, samt en skjermet anbudsrunde for ideelle barnevernsinstitusjoner en viktig rolle.

FOs anbefaling

Med dette som bakgrunn støtter vi forslaget om å videreføre samarbeidsavtalen mellom staten og ideell sektor for å finne egnede tiltak for å sikre ideelle organisasjoner bidrag innen institusjonsbarnevernet.

Med vennlig hilsen

Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

Tonje Wejden
Fagkonsulent